

БОНДАР Л. А.

Криворізький національний університет

ПРИСЛІВНИКИ ЯК ОСОБЛИВА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ГРУПА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено вивченню прислівників у англійській мові. Проведено аналіз прислівника на словотворчому, семантичному, морфологічному і синтаксичному рівнях, тобто впроваджено комплексний підхід до вивчення цієї частини мови.

Ключові слова: прислівники, лексичні, семантичні особливості, група.

Статья посвящена изучению наречий в английском языке. Проведён анализ наречия на словообразовательном, семантическом, морфологическом и синтаксическом уровнях, т.е. внедрён комплексный подход к изучению данной части речи.

Ключевые слова: наречия, лексические, семантические особенности, группа.

The article deals with the study of adverbs in the English language. The category of adverb has been analyzed on the word-formative, semantic, morphological and syntactical levels, i.e. the complex approach to the study of this part of speech has been implemented.

Key words: adverbs, lexical, semantic features, group.

У сучасній лінгвістиці спостерігається значний інтерес до дослідження мовних одиниць (К. С. Бриковський, О. В. Василенко, З. М. Вердієва, І. Б. Даценко, О. Л. Зайцева, О. С. Кубрякова, А. Е. Левицький, Т. О. Романова, С. М. Смірнов та ін.).

Прислівник є однією з маловивчених частин мови, незважаючи на те що з давніх пір привертає увагу дослідників. Прислівники були й залишаються предметом уваги зарубіжних та вітчизняних учених у плані встановлення їх категоріального статусу (О. Брошняк, Ю. В. Громик, Є. Ю. Жарких, Дж. Керм, І. В. Корунець, О. Р. Курилас, О. В. Мироненко, М. Перрот, Г. Г. Почепцов, О. І. Смирницький, Ч. Фріз, Л. В. Щерба); дослідження лексико-семантичних особливостей (Г. В. Мірошніченко, Н. Г. Смірнова, Г. Шпітцбарт); опису семантико-синтаксичних та власне функціональних характеристик (А. Д. Белова, І. К. Галаншина, Н. Б. Гвішіані, О. Л. Зайцева, Р. Кверк, Л. М. Коцюк, А. Е. Левицький, Н. І. Лопатюк, В. Г. Павлов, О. І. Смирницький, Н. Г. Смірнова, Т. С. Чупріна, Н. І. Лопатюк А. Лерер, Т. МакАртур, А. Міттвох).

Недослідженими залишаються особливості функціонування прислівників у сучасній англійській та українській мовах. Подальшого

удосконалення потребують також методи її дослідження.

Актуальність обраної теми визначається загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних праць на окреслення мовних засобів, об'єднаних спільними функціями, на систематизацію лексики, в тому числі англійської, на виявлення принципів організації різних груп лексики та особливостей їх функціонування в різностильових текстах, яке охоплює вживаність (частоту), граматичну та лексичну сполучуваність мовних явищ. Вирішення цих питань сприятиме комплексному вивченню системних та функціональних ознак одиниць, що досліджуються.

Мета статті полягає у встановленні лексико-семантичної структури англійських прислівників, розкрити особливості функціонування прислівників в англомовних прозових текстах.

Об'єкт дослідження становлять лексичні та семантичні особливості прислівників різних розрядів.

Предметом дослідження є прислівники як особлива лексико-семантична група.

Новизна роботи полягає в тому, що вперше досліджувані прислівники розглядаються з урахуванням дихотомії “мова – мовлення” шляхом використання комплексної методики аналізу мовних одиниць: визначення семантичної структури слова; вивчення зв'язків між її елементами з урахуванням частоти вживання; встановлення особливостей функціонування прислівників в англійських прозових текстах.

Перш за все проаналізуємо декілька визначень прислівника, які дають відомі лінгвісти: “The adverb is a part of speech which expresses some circumstances that attend an action or state, or points out some characteristic features of an action or a quality.

“The function of the adverb is that of an adverbial modifier. An adverb may modify verbs (verbals), words of the category of state, adjectives, and adverbs” [1:210].

“The adverb is defined as a word expressing either property of an action, or property of another property, or circumstances in which an action occurs” [2:30].

“The adverb in English and Ukrainian is an indeclinable notional expressing the quality or state of an action, the circumstances in the action proceeds, or a degree of some other quality” [3:248].

Під терміном “прислівник” об'єднується велика кількість різноманітних одиниць. Вказуючи на надзвичайно високу

гетерогенність та поліфункціональність прислівників, деякі дослідники (Л. В. Щерба, Р. Кверк, М. Перрот та ін.) сумніваються в самій можливості залучення до одного класу всіх мовних форм, які традиційно визначаються як прислівники.

Г. Глісон наголошує на тому, що прислівник в англійській мові являє собою різнорідну масу слів, які важко об'єднати в одну категорію, адже одні одиниці цього класу реалізують лише частину властивостей, притаманних прислівнику згідно з визначенням, в той час як інші не тільки повністю відповідають визначенню, але й проявляють цілий ряд додаткових ознак. На думку Б. А. Ільша, визначення прислівника на основі його значення дає можливість відрізнити прислівник від того, що не є прислівником.

Прислівники – це змішаний клас слів, який не легко визначити. Деякі прислівники нагадують займенники, е. г. *here, there, then, where*. Деякі мають схожість з прийменниками, е. г. *about, since, in, before, over*. Для інших, джерелом є прикметники, е. г. *kindly, sickly, poorly*. Прислівники мають різноманітні лексичні значення і відрізняються один від одного своєю структурою і роллю в реченні. За структурою прислівники можуть бути окремим словом (е. г. *fast, well, clearly, somehow, nowhere, sideways, southward(s), etc.*), або фразами (е. г. *at last, all along, at first, in front, from above, since then, till later, for once, the day after tomorrow, all of a sudden, as a result, etc.*).

Більшість прислівників слугують визначенням дієсловам, прикметникам та іншим прислівникам у реченні. Деякі прислівники визначають цілі речення, які виражають оцінку до сказаного в реченні або до його змісту. Згідно їх значенню, прислівники поділяють на наступні групи: adverbs of time (*today, tomorrow, soon, etc.*); adverbs of repetition or frequency (*often, seldom, ever, never, sometimes, etc.*); adverbs of place and direction (*inside, outside, here, there, backward, upstairs, etc.*); adverbs of cause and consequence (*therefore, consequently, accordingly, etc.*); adverbs of manner (*kindly, quickly, hard, etc.*); adverbs of degree, measure and quantity (*very, enough, half*) [3:211].

Англійські та українські прислівники в цілому мають спільні морфологічні ознаки, відмінності ж виявляються в конкретних проявах цих ознак в кожній з мов. Спільною морфологічною ознакою англійських та українських прислівників є незмінність їх форми (виняток становлять якісні прислівники, які в обох мовах можуть змінюватись за ступенями

порівняння, проте кількість їх по відношенню до решти відносно невелика). Але ця спільна їх ознака значно виразніше виявляється в українській мові, як мові синтетичній, на фоні багатой парадигматики інших повнозначних частин мови, ніж в англійській, що характеризується значно вищим ступенем аналітизму і де різноманітність форм властива в основному дієслову.

За морфологічними ознаками головним та продуктивним суфіксом прислівників в англійській мові є суфікс *-ly*, який утворює прислівники від інших частин мови, переважно від прикметників (*slow-slowly, tired-tiredly, right-rightly*). Прислівники на *-ly* відносяться до лексико-граматичного розряду якісних прислівників, що представляють різноманітні окремі види загального значення якості. Крім *-ly* існують також суфікси з обмеженим поширенням: *-ways, -wards, -wise* (*crossways, clockwise, afterwards*).

Велика увага у вивченні зазначених мовних одиниць на сучасному етапі приділяється дослідженню їх функціональних характеристик. Так, з точки зору семантико-функціонального варіювання функціями якісних прислівників визначаються синтаксичні функції адвербіального означення, обставини, модального вставного слова (В. Г. Павлов).

За словами Корунець І. В. деякі українські прислівники не мають своїх англійських еквівалентів: по-моєму, по-твоєму, по-нашому, по-вашему, по-своєму [3:225].

Характерними префіксами англійських прислівників є префікс *a-* (*away, apart*). Специфічний набір перетворених прислівників сформовано за допомогою зміни основи прикметників, таких як: *fast, late, hard, high*.

Зовсім іншої природи є прийменниково-прислівникові елементи які, займаючи позицію після дієслова, формують семантичне об'єднання з ним. Об'єднані з цими елементами, дієслова в широкому розумінні схильні до систематичного посилення їх семантичної функції: *to give – to give up* [4:225].

Багатоскладові та більшість двоскладових англійських прислівників утворюють ступені порівняння аналітичним способом за допомогою прислівників *more* та *most*: *comfortable – more comfortable – most comfortable*. Двоскладові прислівники з суфіксом *-ly* можуть мати паралельно дві форми ступенів порівняння – як синтетичну, так і аналітичну, *quickly, quicker, quickest; more quickly, most quickly* [5:240].

Здатність прислівників виступати в функції “якісного означення” або обставинного відношення зумовила існування в англійській мові

двох семантико-синтаксичних класів прислівників: якісно-означальних та обставинних. Серед якісно-означальних прислівників розрізняють якісні прислівники, що характеризують дію, стан або ознаку із суто якісного боку: *to run quickly* та означальні прислівники, що характеризують дію чи ознаку, але не з якісного боку, а дають відносну характеристику: *to work together*.

За семантикою до якісно-означальних прислівників прилягають прислівники ступеня або міри вияву ознаки. Вони поділяються на такі групи:

- прислівники вищого ступеня: *very, quite, greatly, perfectly*;
- прислівники надмірного ступеня: *too, awfully, tremendously*;
- прислівники непередбаченого ступеня: *surprisingly, astonishingly*;
- прислівники середнього ступеня: *fairly, comparatively, rather*;
- прислівники нижчого ступеня: *slightly, a little, a bit*;
- прислівники приблизного ступеня: *almost, nearly*;
- прислівники оптимального ступеня: *enough, sufficiently*;
- прислівники недосконалого ступеня: *unbearably*;
- прислівники найменшого ступеня: *hardly, scarcely*.

Своєрідністю вживання відзначаються прислівники *very, too, so, how*. Вони виступають самотійно для позначення прикметника або прислівника: *very interesting, so glad, too fast*.

Якісно-означальні прислівники, так само як і прислівники ступеня або міри виконують функції обставинного означення, вказуючи на ознаку дії чи іншої ознаки: *looked at the types carefully looking for cuts or stone bruises*.

Серед обставинних прислівників в англійській мові виділяються прислівники часу, місця, причини і мети.

Прислівники часу можуть мати конкретне темпоральне значення (*today, tomorrow*) і абстрактне, неозначене (*soon, lately, now, always, often*).

В англійській мові спостерігається залежність між семантикою прислівника часу і його місцем у реченні. Так, прислівники неозначеного часу в більшості випадків стоять безпосередньо перед дієсловом, що має просту форму: *usually go to the institute at eight o'clock; he always comes here early*.

Проте ті самі прислівники неозначеного часу стоять після дієслова *to be*, після першого дієслова в складних дієслівних формах та після модального дієслова: *He is never late for the lectures; she has just been asked*

about it; I can always see you after my work. Прислівники неозначеного часу *lately, before, recently* та інші стоять, як правило, в кінці речення: *I have not been there lately, We have not read this book before.* Прислівники із значенням конкретного часу стоять на початку або в кінці речення.

Проаналізуємо декілька прикладів прислівників в англомовних прозових текстах: *If the material is spread directly on the belt in them, their thermal efficiency will be high, and their operation will be continuous* (Якщо матеріал, розташований прямо на ремені, їх термічна продуктивність буде високою та їх процес буде тривалим).

У цьому реченні прислівником є слово *directly*. Означальний, похідний прислівник *directly* є прислівником способу дії. Його місце після присудка перед додатком, звичайно він є пов'язаним з дієсловом. Морфологічною ознакою англійських та українських прислівників можна вважати властивий їм інвентар особливих морфем. Характерною ознакою великої групи англійських прислівників виступає суфікс *-ly*, який утворює прислівники від інших частин мови: *direct* (прикметник) – *directly* (прислівник).

Особливістю морфологічного складу прислівників є співвіднесеність їх з усіма частинами мови. Ця співвіднесеність вказує на їх походження як класу адвербіальних (придієслівних) слів.

На відміну від інших самостійних частин мови прислівник не змінюється ні за числами, ні за відмінами, ні за відмінками, не має також ознак роду. Прислівник не має свого лексичного значення.

Лексичне значення прислівника зумовлене лексичним значенням тих частин мови, від яких він утворюється. Синтаксична роль прислівника, який ми аналізуємо – обставина, спосіб творення – суфіксальний.

Більшість двоскладових англійських прислівників утворюють ступені порівняння аналітичним способом: *more directly* та *the most directly*. Взагалі здатність мати ступені порівняння тісно пов'язана з семантикою прислівника. Як в англійській, так і в українській мові прислівники, співвідносні з прикметниками, які за своїм лексичним значенням вказують на ознаку, що змінюється за ступенями, можуть, як і відповідні прикметники, утворювати ступені порівняння. В обох мовах це, в основному, якісні прислівники.

Виразити ознаку, якій властиво змінюватись за ступенями, здатні також деякі прислівники міри та ступеня вияву означення і обставинні. В такому випадку вони утворюють ступені порівняння: *much – most, little –*

less – least, often – oftener – oftenest, early – earlier – earliest, late – later – latest, укр. *багато – більше – найбільше, мало – менше – найменше, часто – частіше – найчастіше, рано – раніше – найраніше, пізно – пізніше – найпізніше*.

In answer to Winterbourne's enquiries his friend narrated that the little American prettier *now* than *ever* (У відповідь на розпитування Уінтерборна приятель пояснив, що чарівна американка зараз ще чарівніша, ніж завжди).

У цьому реченні прислівником є слова *now* і *неозначений ever*, які є прислівниками з конкретною темпоральною семантикою.

В обох мовах ці прислівники виконують в реченні синтаксичну функцію обставини. За критерієм сполучуваності проглядаємо здатність прислівника сполучатися з прикметником, прислівник стоїть безпосередньо після нього.

Потрібно зазначити, що спільною морфологічною ознакою англійського та українського прислівника є незмінність його форми.

Завдяки здатності таких прислівників виступати у функції “обставинного відношення” вони належать в англійській та українській мовах до обставинного семантико-синтаксичного класу.

Щодо ономазіологічного підходу, то варто зазначити, що англійський прислівник повністю відрізняється від українського за своєю структурою.

Висновки. Отже, цю статтю присвячено дослідженню лексико-семантичних властивостей прислівників.

Прислівники були й залишаються предметом уваги зарубіжних та вітчизняних учених у плані встановлення їх категоріального статусу; дослідження лексико-семантичних особливостей; опису семантико-синтаксичних та власне функціональних характеристик.

Ми розглянули різні за значенням групи прислівників; описали способи утворення ступенів порівняння та специфічні структурні типи прислівників, розкрити особливості функціонування прислівників в англомовних прозових текстах.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Каушанская В. Л.* Грамматика английского языка / В. Л. Каушанская. – Л. : Просвещение, 1984. – 322 с.
2. *Бармина Л. А.* Теоретическая грамматика английского языка / Л. А. Бармина. – Урал : УРАО, 1997. – 132 с.
3. *Корунець І. В.* Порівняльна типологія англійської та української мов / І. В. Корунець. – Вінниця : “Нова Книга”, 2003. – 464 с.
4. *Блох М. Я.* Теоретические основы грамматики / М. Я. Блох. – М. : Просвещение, 1986. – 382 с.
5. *Жлуктенко Ю. О.* Порівняльні дослідження з граматики англійської, української та російської мов / Ю. О. Жлуктенко. – К. : Наукова думка, 1981. – 354 с.